

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Ілінський Олександр Валерійович**, 1983 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2016 році Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста, начальник відділу перспективного розвитку Дочірнього підприємства «Нафтогаз Біоенергія» НАК «Нафтогаз України» (м. Київ), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «09» квітня 2026 року № 438, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Олесі Бодунової , доктора юридичних наук, доцента, професор кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету
Рецензентів –	Наталії Лугіної , кандидата юридичних наук, доцента, заступника директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Ольги Павлюх , кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	Тетяни Корнякової , доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, завідувача кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Дмитра Тичини , доктора юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ,

на засіданні «20» травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Ілінському Олександру Валерійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «Протидія воєнній транснаціональній організованій злочинності» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті,

Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник кандидат юридичних наук **Софієв Сергій Олександрович**, доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем протидії воєнній транснаціональній організованій злочинності, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше з'ясовано зміст, сутність та сформульовано поняття «протидія воєнній транснаціональній організованій злочинності», а також доведено його теоретичне та практичне значення у контексті вирішення тих проблем, які детерміновані гібридною та відкритою військовою агресією росії проти України впродовж 2014-2025 рр., та необхідністю удосконалення у зв'язку з цим кримінально-правових засад відповідальності за вчинені злочини організаторами та учасниками даного виду злочинних об'єднань на території нашої держави; визначено основні шляхи і засоби, що здійснюються Україною в умовах воєнного стану для запобігання та протидії діяльності на її території суб'єктам воєнної транснаціональної організованої злочинності, у тому числі запропоновано доповнити чинний КК ст. 438-1 «Створення, керівництво воєнною транснаціональною злочинною організацією, а також участь у ній; встановлено роль міжнародно-правових актів в удосконаленні національного правового механізму запобігання та протидії воєнній транснаціональній організованій злочинності та розроблені у зв'язку з цим науково обґрунтовані пропозиції, що стосуються підвищення ефективності зазначеної діяльності та усунення існуючих прогалин і колізій у контексті тих правових та інших реалій з означеної проблематики, що детерміновані військовою агресією росії проти України впродовж 2014-2025 рр., а також необхідністю усунення, блокування, нейтралізації тощо причин, умов і корелянтів, які сприяють протиправній діяльності вказаним суб'єктам вчинення кримінальних правопорушень на території нашої держави; виведені кримінально-правові критерії оцінки злочинів, що вчиняються воєнними транснаціональними злочинними організаціями на території України, які дозволяють їх відмежовувати від кримінальних правопорушень, що передбачені ст. 255 КК, а також обумовлюють необхідність самостійної кваліфікації тих діянь, що пов'язані з організацією, управлінням та участю винних осіб у протиправній діяльності даного виду злочинних об'єднань (в основу такого підходу покладені юридично значущі ознаки кримінально-правової характеристики вказаного складу кримінального правопорушення); сформульовані кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки злочинів, що вчиняються воєнними транснаціональними організованими злочинними

угрупованнями на території України, до яких віднесені: а) діяльність таких видів злочинних об'єднань, що санкціонована державою-агресором; б) діяльність вказаних суб'єктів злочинів, що не санкціонована будь-якою державою; в) діяльність таких злочинних організацій, яка заборонена на міжнародно-правовому рівні; г) діяльність вказаних суб'єктів протиправної діяльності, внаслідок якої завдана шкода охоронюваним правам, законним інтересам і свободам фізичних і юридичних осіб; д) діяльність воєнних транснаціональних злочинних організацій, що спрямована на насильницьку зміну конституційного ладу, територіальної цілісності та державного суверенітету, а також на завдання економічної, інформаційної та іншої шкоди об'єктам правової охорони в Україні.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Ілінський О. В. Поняття, сутність і суспільна небезпека транснаціональних військових організованих формувань, які є активними суб'єктами воєнних конфліктів у світі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2025. Вип. 91. Ч. 4. С. 82-86. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/343951/331669>.

2. Колб О. Г., Ілінський О. В. Соціально-правова природа воєнної транснаціональної організованої злочинності, суб'єктом якої є російська держава-агресор. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2025. № 2(32). С. 170-177. URL: <https://visnykpau.com/index.php/journal/article/view/754/626>.

3. Ілінський О. В. Воєнна транснаціональна організована злочинність як один із видів вчинення кримінальних правопорушень у співучасті. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2026. Вип. 93. Ч. 4. С. 107-111. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/355747/341638>.

4. Ілінський О. В. Про деякі міжнародно-правові підходи, що стосуються запобігання протиправній діяльності транснаціональних воєнних злочинних організацій. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2026. Вип. № 01, ч. 2. С. 402-406. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/353051/339616>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **Корнякова Тетяна Всеволодівна**, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Одним із центральних положень дисертації є авторське осмислення та використання категорії «воєнна транснаціональна організована злочинність», яку здобувач фактично подає як самостійну наукову і кримінально-правову конструкцію, пов'язану з необхідністю вдосконалення національного механізму протидії відповідним проявам злочинної діяльності. Разом із тим, попри безумовну актуальність самої постановки проблеми, слід зазначити, що у роботі не цілком переконливо розмежовано цю категорію із суміжними поняттями, які вже усталилися у кримінально-правовій та кримінологічній доктрині, а саме: «транснаціональна організована злочинність», «воєнні злочини», «злочинна організація», «терористична організація», «співучасть у вчиненні кримінального правопорушення». Сам автор наголошує, що відповідне явище, з одного боку, «повною мірою відображає усі ознаки злочинних організацій», передбачених ст.ст. 28, 255 КК України, а з іншого - розглядається як особлива форма співучасті, яка на сьогодні не дістала самостійного нормативного закріплення. Однак саме цей підхід і потребував би значно чіткішого теоретичного опрацювання, насамперед у частині визначення системоутворюючих, відмежувальних та юридично релевантних ознак такого явища.

2. До числа найбільш важливих практичних результатів дисертаційного дослідження автор відносить пропозицію доповнити Кримінальний кодекс України новою статтею 438-1 «Створення або керівництво воєнною транснаціональною злочинною організацією, а також участь у ній». Безсумнівно, саме прагнення здобувача запропонувати конкретний нормотворчий механізм реагування на новітні виклики, пов'язані з діяльністю воєнізованих транснаціональних угруповань, заслуговує позитивної оцінки. Водночас така пропозиція має дискусійний характер і, на думку офіційного опонента, не отримала у роботі вичерпного обґрунтування. Насамперед ідеться про те, що здобувач не в повній мірі довів недостатність або непридатність уже чинних кримінально-правових норм для кваліфікації відповідних діянь. Передусім це стосується положень ст. 255 КК України, яка встановлює відповідальність за створення, керівництво злочинною організацією та участь у ній, ст. 258-3 КК України щодо створення терористичної групи чи терористичної організації, а також ст. 438 КК України, яка охоплює порушення законів та звичаїв війни. У роботі заявлено про існування прогалін, проте не завжди достатньо чітко показано, чому саме наявний нормативний інструментарій не дозволяє адекватно реагувати на описані автором форми злочинної діяльності.

3. Позитивно оцінюючи значний обсяг опрацьованої літератури і прагнення автора охопити широке коло наукових підходів, все ж слід

відзначити, що підрозділ 1.1, присвячений стану наукових розробок проблем, пов'язаних із протидією воєнній транснаціональній організованій злочинності, значною мірою побудований за описовим принципом. У тексті дисертації простежується послідовне наведення прізвищ учених, загальних характеристик їхніх праць та вказівка на те, що ті чи інші автори торкалися окремих аспектів досліджуваної проблематики. Проте критичне осмислення відповідних концепцій, їх зіставлення між собою, виявлення точок збігу й суперечностей, а також пояснення того, чому саме одні підходи є більш придатними для аналізу сучасних умов війни, а інші - менш переконливими, подані недостатньо повно. У результаті літературний огляд місцями сприймається не як інструмент побудови власної авторської концепції, а як розширений опис масиву наукових джерел.

4. Важливою перевагою дисертації є прагнення автора надати дослідженню емпіричну основу. У вступі зазначено, що емпіричну базу становлять дані офіційної статистики, ЄДР, ЄДРСР, відомості Міністерства юстиції України, МВС України, Офісу Генерального прокурора, інформація Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, а також результати анонімного опитування 1851 респондента з числа науково-педагогічних працівників, представників правоохоронних органів і учасників бойових дій у п'яти областях України. Сам по собі такий обсяг задекларованих емпіричних джерел викликає позитивне враження та свідчить про намір автора вийти за межі суто теоретичного аналізу. Водночас саме емпіричний блок, з науково-методичної точки зору, потребував би істотно більшої деталізації. Зокрема, у поданому тексті не розкрито належним чином методику формування вибірки респондентів, принципи їх відбору, співвідношення груп опитаних, спосіб проведення опитування, характер питань анкети, межі статистичної похибки та критерії інтерпретації одержаних результатів. За відсутності цих даних важко повною мірою оцінити репрезентативність одержаної інформації і ступінь її придатності для формулювання узагальнених висновків.

5. Окремим предметом критичного зауваження є міжнародно-правовий компонент дослідження, який для такої теми має принципове значення. Автор неодноразово підкреслює роль міжнародно-правових актів в удосконаленні національного механізму запобігання та протидії воєнній транснаціональній організованій злочинності, а також серед напрямів підвищення ефективності взаємодії називає використання міжнародних санкційних механізмів, визнання організацій терористичними, екстрадицію, взаємодію з міжнародними органами та інституціями. Разом із тим аналіз цього блоку в роботі поданий переважно на загальному рівні. У дисертації бракує системного, розгорнутого дослідження конкретних міжнародних договорів, конвенцій та інших джерел, які могли б слугувати нормативною основою для кваліфікації, переслідування та міждержавної координації у справах, пов'язаних із діяльністю воєнізованих транснаціональних злочинних формувань. Так само недостатньо розкрито, які саме міжнародно-правові зобов'язання України у цій сфері вже імplementовані в національне законодавство, які імplementовані частково, а які залишаються на рівні політичних декларацій або загальних рекомендацій. Унаслідок цього

міжнародно-правовий блок дисертації виглядає дещо фрагментарним: окремі інституції та механізми згадуються, але не завжди аналізуються як елементи цілісної системи.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Тичина Дмитро Михайлович**, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Національної академії внутрішніх справ, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Загалом структура дисертації є логічно побудованою та відповідає поставленим меті й завданням. Водночас у ході аналізу змісту окремих розділів і підрозділів простежується певна фрагментарна неузгодженість викладу, що проявляється, зокрема, у повторному відтворенні окремих положень без їх суттєвого поглиблення або переосмислення. Насамперед це стосується кримінологічних характеристик досліджуваного явища, які подекуди подаються у різних частинах роботи з близьким змістовим наповненням, але без належного розвитку або деталізації.

З одного боку, така повторюваність може пояснюватися складністю досліджуваного феномена та необхідністю розгляду його з різних аспектів (кримінологічного, кримінально-правового, міжнародно-правового). Проте з іншого боку, у науковій роботі такого рівня доцільно уникати дублювання і забезпечувати поступове нарощування аналітичного змісту - від загального до конкретного, від опису до узагальнення та від констатації до формування нових висновків. У представленій дисертації в окремих випадках таке «сходження» виглядає недостатньо послідовним, що дещо знижує цілісність сприйняття дослідження та його внутрішню логічну завершеність.

2. Автор обґрунтовано звертається до аналізу причин і умов, які сприяють формуванню та функціонуванню воєнної транснаціональної організованої злочинності, використовуючи категорію «детермінаційний комплекс». Такий підхід є методологічно виправданим і відповідає сучасним кримінологічним уявленням про багатофакторну природу злочинності. Разом із тим слід зазначити, що в роботі відповідний комплекс розкрито переважно на рівні загальних характеристик, без достатньої систематизації його складових.

Зокрема, у дисертації не запропоновано чіткої класифікації факторів (соціально-економічних, політичних, воєнних, правових, організаційних тощо), які впливають на виникнення та розвиток досліджуваного виду злочинності, а також не в повній мірі розкрито механізм їх взаємодії. Відсутність такої класифікації ускладнює розуміння того, які саме фактори мають визначальний характер, які - другорядний, а які - похідний або ситуативний. Крім того, потребує більшої деталізації питання про те, яким чином ці фактори трансформуються у конкретні кримінально-протиправні прояви, тобто як саме формується причинно-наслідковий зв'язок між відповідними умовами та злочинною поведінкою.

3. У дисертації сформульовано критерії, які, за задумом автора, дозволяють відмежовувати діяльність воєнних транснаціональних організованих злочинних угруповань від складу злочину, передбаченого ст. 255 КК України. Здобувач пропонує низку ознак, пов'язаних, зокрема, з

транснаціональним характером діяльності, її зв'язком із воєнною агресією, санкціонованістю або несанкціонованістю державою, а також спрямованістю на посягання проти миру, безпеки людства та державного суверенітету. Водночас зазначені критерії мають переважно узагальнений характер і не завжди підкріплені достатньо чітким нормативним або доктринальним обґрунтуванням. Зокрема, не до кінця зрозуміло, які з цих ознак мають юридично обов'язковий характер для кваліфікації, а які можуть розглядатися лише як додаткові (факультативні) характеристики. Крім того, у роботі недостатньо розкрито питання про те, яким чином запропоновані критерії можуть бути застосовані у практиці правозастосування, з урахуванням чинної редакції кримінального законодавства та принципу юридичної визначеності.

4. У дисертації приділено значну увагу заходам протидії воєнній транснаціональній організованій злочинності, послідовно окреслено їх нормативно-правові, міжнародні, інституційні аспекти. Автором обґрунтовано необхідність визнання на нормативному рівні воєнних транснаціональних злочинних угруповань, які беруть участь у війні проти України, виявлено недоліки міжнародно-правових і національних механізмів реагування, а також запропоновано посилення взаємодії правоохоронних органів на внутрішньодержавному, європейському та міжнародному рівнях. Такий підхід свідчить про прагнення автора комплексно охопити основні напрями державної та міжнародної політики у цій сфері. Водночас дискусійним видається те, що запропонована система заходів протидії переважно сформульована на концептуальному рівні та не завжди супроводжується достатньо чітким визначенням механізмів їх реалізації, кола відповідальних суб'єктів, процедурного забезпечення й критеріїв оцінки ефективності. У зв'язку потребує додаткової конкретизації саме праксеологічний зміст запропонованих заходів, оскільки без такого уточнення окремі положення щодо удосконалення правового механізму, міжнародної взаємодії, кримінально-правового реагування сприймаються радше як перспективні напрями наукового пошуку, ніж як цілісна система кримінологічного застосування.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Лугіна Наталія Анатоліївна**, заступник директора з навчально-методичної роботи навчально-наукового інституту права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Дисертація охоплює складну та багатовимірну проблематику, що закономірно зумовлює використання широкого кола спеціальної термінології. Водночас у тексті роботи простежується певна термінологічна неузгодженість, яка проявляється у паралельному використанні різних, хоча й близьких за змістом формулювань, зокрема: «воєнні злочинні організації», «воєнні транснаціональні організовані угруповання», «воєнні транснаціональні злочинні формування» тощо. З одного боку, така варіативність може відображати прагнення автора охопити різні аспекти досліджуваного явища. Проте з іншого боку, для наукової роботи, особливо на рівні дисертаційного дослідження, важливо забезпечити чіткість і сталість термінологічного апарату. Відсутність єдиної термінологічної моделі ускладнює сприйняття матеріалу, а

також може створювати неоднозначність у тлумаченні окремих положень, зокрема при визначенні ознак досліджуваного явища та його відмежуванні від суміжних правових категорій.

2. Важливим результатом дисертації є формулювання пропозицій, спрямованих на вдосконалення кримінально-правового механізму протидії воєнній транснаціональній організованій злочинності. Позитивно оцінюючи сам факт наявності таких рекомендацій та їх загальну спрямованість, слід водночас зазначити, що вони подекуди мають узагальнений характер і не завжди доведені до рівня конкретних нормотворчих формулювань. Зокрема, пропозиції щодо внесення змін до кримінального законодавства, у тому числі щодо доповнення Кримінального кодексу України новими положеннями, виглядали б більш переконливими за умови їх подання у вигляді чітко сформульованих диспозицій і санкцій, із дотриманням вимог законодавчої техніки. Також доцільно було б більш детально обґрунтувати місце запропонованих норм у системі Особливої частини КК України, їх співвідношення з уже чинними статтями, а також можливі наслідки їх практичного застосування.

3. Дисертація містить значний обсяг статистичних даних, що характеризують стан злочинності у сфері посягань на мир, безпеку людства та міжнародний правопорядок, зокрема у динаміці за 2014–2025 роки. Використання таких даних, безумовно, є позитивним, оскільки свідчить про прагнення автора підкріпити теоретичні висновки емпіричною базою. Водночас у ряді випадків наведений статистичний матеріал має переважно ілюстративний характер і не завжди супроводжується достатнім аналітичним осмисленням. Зокрема, не завжди простежується чіткий причинно-наслідковий зв'язок між наведеними кількісними показниками та зробленими на їх основі висновками. У деяких фрагментах статистика подається як підтвердження загальної тенденції, проте без поглибленого аналізу факторів, які зумовили відповідні зміни, або без пояснення того, яким чином ці дані безпосередньо характеризують саме воєнну транснаціональну організовану злочинність.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Павлюх Ольга Анатоліївна**, доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.2 варто було б більше уваги приділити питанню кіберзлочинності як складової ВТОЗ, оскільки сучасні транснаціональні групи активно використовують криптовалюти для легалізації доходів, отриманих від війни.

2. У другому розділі дискусійним залишається питання щодо кваліфікації дій осіб, які перебувають у складі іноземних добровольчих формувань, але фактично здійснюють транснаціональну контрабанду (межа між ст. 255 та ст. 447 КК України).

3. У списку використаних джерел зустрічаються поодинокі випадки неточності в оформленні іноземних джерел згідно з ДСТУ 8302:2015.

Голова ради – доктор юридичних наук, доцент **Бодунова Олеся**

Миколаївна, професор кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» НІМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Олександрю Ілінському** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Олеся БОДУНОВА

